

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 7.7.2011
KOM(2011) 413 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

Midtvejsevaluering af programmet for livslang læring

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	2
2.	Vigtigste resultater	2
	En katalysator for strukturelle ændringer	2
	En succeshistorie for enkeltpersoner og institutioner	3
3.	Opnåede fremskridt i retning af programmets kvantitative mål	4
	Jævn stigning i mobilitet	4
4.	Europæisk merværdi og indvirkning på programmet for livslang læring	5
	Støtte til politikudvikling på nationalt og EU-plan	5
	Modernisering af uddannelsesinstitutionerne	6
	Fremme af individuelle kompetencer	6
	Europæisk merværdi	7
5.	Forvaltningseffektivitet og brugerorientering	7
	Integration af tidligere programmer i programmet for livslang læring	7
	Gennemførelse og forvaltning	8
	Budgetabsorption og omkostningseffektivitet	9
6.	Evaluerings eksperternes anbefalinger	9
7.	Konklusioner	10
	BILAG	12
	Tilskud til programmer for livslang læring og budgetfordeling for hvert underprogram i perioden 2007-2009	12

1. INDLEDNING

I overensstemmelse med artikel 15, stk. 5, i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1720/2006/EF af 15. november 2006 om et handlingsprogram for livslang læring (afgørelse om programmet for livslang læring)¹ giver denne rapport oplysninger om programmet for livslang læring. Den er baseret på resultaterne af en midtvejsevaluering² af nationale rapporter om gennemførelsen af programmet for livslang læring fra de 31 deltagende lande³ og på oplysninger, der er indsamlet af Kommissionen.

2. VIGTIGSTE RESULTATER

I løbet af de første tre år har programmet med næsten 3 mia. EUR finansieret **tværnationale uddannelses- og erhvervsuddannelsesaktiviteter** til fremme af moderniseringen af uddannelsessystemerne i **31 europæiske lande**. Det har omfattet **900 000 læringsmobilitetsperioder for EU-borgere**, hvoraf mere end 720 000 blev gennemført af studerende og næsten 180 000 af lærere/undervisere/personale. Mere end **50 000 europæiske organisationer** har deltaget i forskellige former for samarbejdsaktiviteter.

En katalysator for strukturelle ændringer

Programmet for livslang læring fungerer som katalysator for strukturelle ændringer gennem støtte til politikudvikling, samarbejde og mobilitet. Det forbedrer politikudformningen ved at stille kvalitetsværktøjer, analyse og forskning samt fora til udveksling af oplysninger om bedste praksisser til rådighed via den åbne koordinationsmetode (ÅKM). Erasmus, der er den del af programmet for livslang læring, som vedrører videregående uddannelse, banede vejen for Bologna-processen, for den indbyrdes tilnærmelse af de videregående uddannelsessystemers studieperioder og for udviklingen af et system til anerkendelse af studier gennemført i udlandet på baggrund af læringsresultater. Leonardo da Vinci (LdV), som angår erhvervsuddannelsesdelen, har til formål at støtte gennemførelsen af Københavnsprocessen, udvikle kvaliteten i og relevansen af erhvervsuddannelserne, øge gennemsigtigheden i kvalifikationer og fremme mobiliteten for lærende og fagfolk inden for erhvervsuddannelse. Programmet for livslang læring stimulerede også forståelsen for den europæiske konstruktion og uddannelsen af unge akademikere i EU-forhold under Jean Monnet-programmet.

Programmet for livslang læring fremmer samarbejdsinitiativer i Europa på alle niveauer inden for uddannelse og erhvervsuddannelse, herunder skoler under Comeniusprogrammet og udbydere af voksenuddannelser under Grundtvigprogrammet.

---

¹ EUT L 327, 15.11.2006, s. 45.

² Midtvejsevalueringen af programmet for livslang læring er blevet gennemført i perioden januar-december 2010 af det internationale konsortium under ledelse af Litauens Public Policy and Management Institute. Den fuldstændige midtvejsevalueringsrapport kan ses på http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports.

³ Nationale rapporter indsendt af de lande, der deltager i programmet for livslang læring (de 27 EU-medlemsstater, EØS-landene og Tyrkiet) i overensstemmelse med artikel 15, stk. 4, i afgørelsen om programmet for livslang læring og omfattende perioden 2007-2009, var vigtige informations- og datakilder for den samlede midtvejsevaluering af programmet for livslang læring.

Respondenterne i evalueringsundersøgelser fremhævede den rolle, som programmet for livslang læring navnlig spiller i forbindelse med det politiske samarbejde og den politiske holdningsudveksling samt i udviklingen af den europæiske dimension på uddannelsesområdet, og det omfang, hvori programmet for livslang læring skaber merværdi i forhold til lignende internationale eller nationale programmer. Resultatet er, at hvis det ikke havde været for programmet for livslang læring, ville udviklingen på disse områder være fragmenteret (med hensyn til omfanget af aktiviteterne og dækningen i de deltagende lande), aktiviteterne ville blive gennemført i mindre målestok og udstrækning, og en række vigtige resultater ville slet ikke være opnået.

Men potentialet er ikke blevet udnyttet fuldt ud. Et stort antal af de fastsatte mål for programmet er blevet omsat til en mængde af specifikke aktioner, hvoraf nogle mangler den kritiske masse til at have en længerevarende virkning. Fremskridt i retning af en livslang læringstilgang som modpol til en, der er baseret på uddannelsessektorer, er fortsat ret begrænsede. Endelig er det en kendsgerning, at mens den største virkning i forbindelse med aktioner under programmet for livslang læring kan konstateres på det personlige og institutionelle plan, er virkningen på systemisk-politisk niveau forholdsvis beskedent. Programmets direkte merværdi er hovedsagelig forbundet med anerkendelsen af kvalifikationer og større gennemsigtighed i uddannelsessystemerne i hele Europa, men det er stadig vanskeligt at observere og vurdere den indvirkning, som aktioner under programmet for livslang læring har på moderniseringen af uddannelsessystemerne.

En succeshistorie for enkeltpersoner og institutioner

Mobiliteten i forbindelse med programmet for livslang læring kan betragtes som en succeshistorie. En undersøgelse vedrørende værdien af de studerendes og lærernes mobilitet i forbindelse med Erasmusprogrammet viste, at et midlertidigt studieophold i et andet europæisk land bidrager til at styrke de internationale kompetencer, fremmer adgangen til arbejdsmarkedet og medvirker til, at tidligere Erasmusstuderende ansættes i synlige internationale stillinger. Mobilitet i forbindelse med programmet for livslang læring bidrog ligeledes til udviklingen af den europæiske identitet og værdier såsom bekæmpelse af racisme, fordomme, fremmedhad og diskrimination.

Programmet for livslang læring støder dog stadigvæk på vanskeligheder. Problemer med at nå ud til enkeltpersoner og organisationer uden for de etablerede uddannelseskredse, meget høje niveauer af udækket efterspørgsel, virksomhedernes begrænsede inddragelse som platform for uddannelsesophold for mobile studerende eller utilstrækkelige sprogkundskaber hos deltagerne (navnlig voksne) i mobilitetsaktioner er fortsat vigtige faktorer, som begrænser programmets rækkevidde.

Forbedrede rammer for forvaltning og kontrol

80 % af programmet for livslang læring tilvejebringes af et netværk af 40 nationale organer, som tilsammen forvalter 900 mio. EUR om året, mens den resterende del af samarbejdsprojekter i stor målestok og netværk forvaltes af Forvaltningsorganet for Undervisning, Audiovisuelle Medier og Kultur (EACEA). De nationale organer anvendte effektivt de øremærkede midler (over 90 %) i programmets første 3 år. Omfattende anvendelse af tilskud som engangsbeløb og af elektroniske formularer tjente som middel til at opnå både brugertilfredshed og omkostningseffektivitet. Finansielle revisioner af nationale organer viser også god forvaltningspraksis med meget lave fejlprocenter (< 2 %).

Der er dog stadig områder, hvor der skal ske forbedringer: Antallet af revisioner eller kvasi-revisioner er højt, og de er ikke altid tilstrækkeligt koordinerede. Forvaltningen af de tidligere uafhængige programmer er endnu ikke fuldt ud integreret. De muligheder, som elektroniske forvaltningsværktøjer giver, er endnu ikke undersøgt fuldt ud. Programmet havde en vanskelig startfase med behov for efterfølgende justeringer på alle niveauer: formularer, it-systemer, forvaltningsregler, rapporteringsprincipper og -krav. Det kan konstateres, at de vigtigste interessenters positive vurdering af programmets forvaltning i dag mere afspejler et øjebliksbillede af 2010 end den generelle opfattelse i perioden 2007-2009. Der er nu et overordnet behov for stabilitet ved at lade principper og processer bundfælde sig og udnytte cost-benefit-forhold bedre med henblik på forberedelse af gennemførelsesfasen.

3. OPNÅEDE FREMSKRIDT I RETNING AF PROGRAMMETS KVANTITATIVE MÅL

De seneste data viser, at der er opnået rimelige fremskridt i retning af de kvantitative mål. Ca. 450 000 elever har årligt deltaget i uddannelsesaktiviteter under Comeniusprogrammet (med et mål på mindst 3 mio. i perioden 2007-2013), hvilket vil betyde op til 3 150 000 elever senest i 2013. Siden Erasmusprogrammet startede i 1987 og indtil udgangen af 2009 var der 2,15 mio. studerende, som havde deltaget i programmets mobilitetsaktioner (med et mål på 3 mio. senest i 2012). LdV støttede mere end 72 000 uddannelsesophold i virksomheder i 2009 og næsten 79 000 i 2010, hvilket var en stigning på næsten 10 % (målet er mindst 80 000 uddannelsesophold i virksomheder pr. år senest i 2013). Endelig støttede Grundtvigprogrammet mobilitet for personale og voksne lærende, hvor tallet lå på omkring 6 100 i 2009 (mindst 7 000 enkeltpersoner skal deltage i mobilitet i forbindelse med voksenuddannelse pr. år senest i 2013). Evalueringsekspertter gjorde imidlertid opmærksom på risikoen for, at nogle af de kvantificerede mål i forbindelse med programmet for livslang læring i henhold til retsgrundlaget for de sektorale underprogrammer ikke ville blive nået på grund af programbudgettets utilstrækkelige størrelse og andre primært mobilitetsrelaterede hindringer.

Jævn stigning i mobilitet

Mere end 60 % af det samlede budget for programmet for livslang læring understøtter tværnational mobilitet. Den største andel går til *videregående uddannelse under Erasmus-programmet* – i undervisningsåret 2008/09 tog næsten 200 000 studerende til udlandet med henblik på studier eller praktikpladser, hvilket var en stigning på 15,5 % i forhold til 2006/07. Praktikpladser i virksomheder har haft stigende succes – i 2008/09 tog mere end 30 000 Erasmusstuderende på uddannelsesophold i virksomheder, en årlig stigning på mere end 50 %.

Midtvejsevalueringen understregede den store relevans af uddannelsesophold under *Leonardo da Vinci-programmet* med henblik på beskæftigelsesegnetheden og deltagernes iværksætterfærdigheder. Mere end 67 000 praktikanter, lærlinge, jobsøgere, lærere og undervisere på *erhvervs- og videreuddannelserne* havde gavn af sådanne ophold i 2009. De små og mellemstore virksomheders engagement i denne henseende var betragtelig - 80 % af LdV-praktikanterne var i virksomheder med under 250 ansatte.

Mobiliteten accelererede også i *ikke-erhvervsrettet voksenuddannelse under Grundtvigprogrammet*. I 2009 blev der tildelt over 41 % flere stipendier til personalets mobilitet end i det foregående år takket være indførelsen af de nye besøg og udvekslingsophold og assistentophold til voksenundervisere.

Med det formål at forbedre kvaliteten af undervisningen på primær- og sekundærtrinet blev der i forbindelse med *Comeniusprogrammet* tildelt omkring 10 600 individuelle mobilitetsstipendier til uddannelse af lærere og 1 170 assistentophold for fremtidige lærere i 2009, en stigning på henholdsvis 22 % og 6,5 % i forhold til 2007. En ny mobilitetsforanstaltning under Comeniusprogrammet – *Mobilitet for den enkelte elev* – blev lanceret i 2009 med de første 700 elever på studieophold i udlandet i 2010.

Stor efterspørgsel efter partnerskaber, projekter og netværk

Den næststørste andel af budgettet for livslang læring er rettet mod partnerskaber, samarbejdsprojekter og netværk. **eTwinning** sørger for teknisk infrastruktur og pædagogisk støtte til lærere og skoler til netværksarbejde og til at oprette egne samarbejdsprojekter mellem europæiske skoler. Siden 2007 er der blevet registreret mere end 17 500 projekter med omkring 50 000 involverede skoler. 125 000 lærere er registreret på eTwinning-plattformen. En ny partnerskabsaktion under **Comenius Regio**, der har til formål at støtte engagementet hos de regionale og lokale myndigheder i skoleuddannelse, blev lanceret i 2008, og der blev tildelt 280 tilskud i 2009. Samarbejdsprojekter under *Leonardo da Vinci* har støttet **nationale reformer**, som blev oprettet under Københavnsprocessen. Erhvervsuddannelsesaktører har testet og integreret europæiske instrumenter såsom EQF, EQAVET og ECVET på nationalt plan. I samarbejdet *Grundtvig/voksenuddannelse* blev der især fokuseret på socialt dårligt stillede grupper og frivillige under de nye projekter vedrørende frivilligt arbejde for seniorer, der er blevet finansieret fra 2009.

Programmet for livslang læring lagde særlig vægt på fremme af **sprogindlæring** og **brugen af ikt** i uddannelse og undervisning. Dette blev afspejlet i perioden 2007-2009 i form af støtte til henholdsvis 85 og 65 storstillede projekter og netværk. Efterspørgslen efter de forskellige aktiviteter, som tilbydes under programmet, er langt højere end de midler, der er til rådighed. Som følge heraf var det i gennemsnit under halvdelen af alle ansøgninger under de fire sektorprogrammer, der blev udvalgt til finansiering i perioden 2007-09.

4. EUROPÆISK MERVÆRDI OG INDVIRKNING PÅ PROGRAMMET FOR LIVSLANG LÆRING

Midtvejsevalueringen bekræftede, at programmet for livslang læring havde succes med at nå ud til personale og lærende inden for det formaliserede uddannelses- og erhvervsuddannelsessystem, og at det opfyldte størstedelen af deres behov med hensyn til læringens kvalitet, erhvervelsen, anerkendelsen og valideringen af færdigheder og kompetencer, personlig udvikling, indlæring af fremmedsprog samt sociale færdigheder.

Støtte til politikudvikling på nationalt og EU-plan

Evalueringen bekræftede den stærke politiske relevans, som programmet for livslang læring har, med en klar forbindelse til 2020-strategirammen på uddannelsesområdet. Politisk samarbejde under den åbne koordinationsmetode blev styrket gennem finansiering fra tværgående aktiviteter i forbindelse med programmet for livslang læring og gennem støtte til peer-læring. Det har desuden spillet en afgørende rolle ved skabelsen af et europæisk område for livslang læring ved at støtte både udviklingen og gennemførelsen af sådanne værktøjer for gennemsigtighed, overførbare og anerkendelse af kvalifikationer såsom den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), det europæiske

meritoverførsels- og meritakkumuleringssystem (ECTS-systemet), det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET-systemet) samt Europass. Mere end 80 % af respondenterne i evalueringsundersøgelsen mente, at niveauet og kvaliteten af aktiviteter rettet mod udvikling af værktøjer og metoder til anerkendelse og evaluering af kompetencer og færdigheder ville være lavere uden programmet for livslang læring.

Derudover støtter Jean Monnet-delen af programmet for livslang læring effektivt fremme af studier om europæisk integration.

Modernisering af uddannelsesinstitutionerne

Programmet bidrog til at åbne op for og modernisere de almene uddannelsesinstitutioner gennem indførelsen af nye undervisningsmetoder, udveksling af gode praksisser, gennemgangen og internationaliseringen af læseplaner samt forbedringer i institutionel ledelse og forvaltning.

Hovedparten af de deltagende skoler i Comeniusprogrammet forbedrede deres arbejdsmiljø og indførte nye undervisningsmetoder og pædagogiske metoder, der var inspireret af udenlandske partnere. De blev mere åbne over for internationalt samarbejde og forbedrede deres image og status lokalt, hvilket virkede attraktivt på forældrene og fastholdt motiverede lærere. LdV bidrog til tilpasningen af programmer på erhvervsuddannelsesområdet til arbejdsmarkedets behov og til at forbedre gennemsigtigheden i EU med hensyn til læseplaner, kvalifikationer og erhvervs kvalifikationsstandarder. Ved at deltage – ofte for første gang – i europæisk samarbejde gennem Grundtvig har organisationer inden for voksenuddannelse udviklet forbedrede undervisningsmetoder, mere effektive strategier for opsøgende arbejde over for socialt marginaliserede lærende, nye måder at validere færdigheder og kompetencer på og forbedret udbuddet af kurser i forbindelse med videreuddannelse af voksenundervisere. Deltagelsen i Erasmusprogrammet forbedrede tjenester for studerende og fremmede nye lærings- og undervisningsmetoder samt professionaliseringen af forvaltningsprocedurer.

Fremme af individuelle kompetencer

Evalueringen viste, at de enkelte støttemodtagere anser udviklingen af nøglekompetencer for at have den mest positive virkning på deltagelsen i programmet for livslang læring. Herefter følger forbedring af selvtilliden, tilpasningsevnen og evnen til teamwork. Deltagerne forbedrede deres evne til at udvise initiativ og deres iværksætterfærdigheder. Mobile studerende under Erasmusprogrammet erhvervede en anden teoretisk viden, end de ville have fået i hjemlandet, øgede deres sprogkundskaber og tværkulturelle færdigheder, forbedrede deres muligheder på arbejdsmarkedet samt styrkede følelsen af at være europæiske borgere. Ikke-mobile studerende havde gavn af de studieforløb, hvor de blev undervist af besøgende udenlandske lærere. Personale, der deltog i udvekslinger, havde nye undervisnings- og arbejdsmetoder med hjem samt nye akademiske kontakter med henblik på yderligere samarbejde.

Som det fremgår af svarene på evalueringsundersøgelserne, forbedrede de nyligt opnåede kompetencer beskæftigelsesmulighederne for næsten 70 % af de deltagere, der indgik i undersøgelsen af aktionerne i forbindelse med programmet for livslang læring.

Europæisk merværdi

Undersøgelser foretaget af nationale myndigheder og organer viste, at programmet for livslang læring navnlig har europæisk merværdi på tre områder. For det første ville det politiske samarbejde og udvekslingen mellem de deltagende lande have været betydeligt lavere og mere fragmenteret, hvis det ikke havde været for programmet for livslang læring. For det andet støttede programmet udviklingen af en europæisk dimension inden for uddannelse gennem et mere intensivt samarbejde mellem uddannelsesudbydere med henblik på at ændre strukturer og praksisser på uddannelsesinstitutionerne, fremme fremvæksten af nye nationale og multinationale mobilitetsprogrammer og skabe følelsen af et europæisk medborgerskab blandt mobile lærende, lærere og undervisere. For det tredje supplerede programmet for livslang læring eksisterende lignende internationale, bilaterale og nationale programmer. Evalueringen understregede, at langt størstedelen af andre eksisterende mobilitetsprogrammer overvejende fokuserer på de videregående uddannelser og meget mindre på gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser eller særligt voksenuddannelser. Programmets værdi ligger dermed klart i det brede spektrum af målgrupper og den brede geografiske dækning af dets aktioner.

I sammenligning med andre EU-redskaber i større målestok, f.eks. strukturfondene, ligger programmets værdi især i støtten til tværnationalt samarbejde, som giver adgang til flere bedste praksisser og innovative idéer end dem, der ville have været mulige på et nationalt fokuseret eller bilateralt grundlag. Der blev dog identificeret nogle områder med plads til forbedringer. Især er der for mange og undertiden for uklare programmål, som derfor er vanskelige at måle. De dækker en lang række områder, som ofte overlapper hinanden. Desuden er resultaterne af projekter under programmet for livslang læring fortsat underudnyttede. Selv om oplysningerne distribueres bredt af de deltagende organisationer, bliver disse resultater kun sjældent implementeret af andre organisationer eller integreret i politiske systemer. Der er således fortsat en kløft mellem de institutionelle støttemodtagere under programmet for livslang læring og de vigtige beslutningstagere.

5. FORVALTNINGSEFFEKTIVITET OG BRUGERORIENTERING

Integration af tidligere programmer i programmet for livslang læring

Integrationen af tre tidligere programmer⁴ i programmet for livslang læring har først og fremmest været en succes i forhold til den overordnede forvaltning takket være betydelige administrative forenklinger samt udbredelsen af oplysninger til målgrupperne. I forbindelse med evalueringsanalysen blev der dog konstateret adskillige områder med potentielle emnemæssige overlapninger mellem underprogrammerne, f.eks. mellem Leonardo da Vinci- og Comeniuspartnerskaberne, hvor der i nogle lande mangler en klar afgrænsning mellem erhvervsuddannelse og teknisk uddannelse i skoler på overbygningsklasse- og ungdomsuddannelsesniveau eller mellem aktioner under Grundtvigprogrammet, som udbyder såkaldte second chance-skoleorienteret voksenuddannelse, og Leonardo da Vinci-programmet (navnlig i forbindelse med tilvejebringelse af "indirekte erhvervsrelevante" eller "beskæftigelsesrelevante" generelle kompetencer).

---

⁴ Socrates, Leonardo da Vinci og e-læring.

Derudover er det livslange læringsperspektiv endnu ikke udnyttet fuldt ud. Der er fortsat vanskeligheder forbundet med at forfølge tværsektorielle projekter. Med hensyn hertil har eksistensen af et "tværgående program" ikke i tilstrækkelig grad kompenseret for segmenteringen af den væsentligste del af programmet for livslang læring. Selve programmet er fortsat komplekst. I 2009 støttede programmet for livslang læring 65 aktioner⁵, hvilket er en stigning på 9 i forhold til 2007, hvor programmet startede.

Gennemførelse og forvaltning

Mere end tre fjerdedele af budgettet for programmet for livslang læring, omkring 900 mio. EUR pr. år, repræsenterer næsten 40 000 kontrakter og forvaltes af et netværk af nationale organer, som har ansvaret for mobilitet i mindre målestok og "decentraliserede" partnerskabsaktioner på nationalt plan. "Centraliserede" internationale samarbejdsprojekter i stor målestok og netværk samt aktioner under Jean Monnet-programmet forvaltes af EACEA.

Evalueringen konkluderede, at gennemførelses- og forvaltningsstrukturen i alle aktioner var hensigtsmæssig i perioden 2007-2009. Indledningsvis havde de nationale organer navnlig problemer med ændringerne i både rapporteringskrav og de tekniske krav, der gælder for programmets forvaltning. Over tid bidrog disse ændringer dog til forbedringer i forvaltningen heraf, især hvad angår overvågnings- og kontrolsystemer.

Forbedringerne på området for overvågning og kontrolmekanismer blev understøttet af anvendelsen af forskellige ikt-baserede forvaltningsværktøjer, især af de to databaser - LLPLink for decentraliserede aktioner og Saykiss for centraliserede aktioner. Evaluerings eksperter påpegede imidlertid, at navnlig LLPLink, der blev anvendt i en meget kort periode, kan forbedres yderligere med henblik på at øge effektiviteten af forvaltningen, overvågningen og kontrolforanstaltningerne i forbindelse med programmet for livslang læring.

Udbredt indførelse af tilskud på basis af faste beløb (engangsbeløb og faste støttebeløb baseret på en skala for enhedsomkostninger) har muliggjort en væsentlig forenkling af de administrative ordninger i forbindelse med programmet for livslang læring. Ikke desto mindre er der en række aktioner under programmet for livslang læring, især centraliserede aktioner og forskellige former for mobilitet, som fortsat udgør en kombination af faste omkostninger og faktiske omkostninger. Der kan således være plads til yderligere forenkling og yderligere reduktion af den administrative byrde for såvel støttemodtagere som forvaltningsorganer i forbindelse med programmet for livslang læring.

Det samlede overvågningssystem for programmet for livslang læring har ifølge evalueringskonklusionerne lidt under den kendsgerning, at programindikatorerne og overvågningssystemet først blev udviklet i 2010. Desuden fokuserede de godkendte indikatorer på output, hvorimod overvågningen af resultater og potentielle virkninger var mindre systematisk.

---

⁵ 23 i forbindelse med mobilitet, 5 i forbindelse med partnerskaber, 11 i forbindelse med multilaterale projekter, 13 i forbindelse med multilaterale netværk og ledsagende foranstaltninger samt 13 aktioner i forbindelse med undersøgelser, observationer og analyse samt i forbindelse med Jean Monnet-programmet.

Budgetabsorption og omkostningseffektivitet

Samlet set modtog de højere læreanstalter gennem Erasmus gennemsnitligt omkring 45 % af midlerne i programmet for livslang læring, efterfulgt af erhvervsuddannelse i Leonardo da Vinci med 26 % af midlerne, skoleuddannelse i Comenius med 16 % og ikke-erhvervsrettet voksenuddannelse i Grundtvig med 5 %. De tværgående programmer og Jean Monnet-programmet tegner sig for hhv. omkring 5 % og 2 %.

Baseret på forholdet mellem det driftstilskud, der allokeres til nationale organer/tilskuddet til EACEA, og de samlede midler i programmet for livslang læring, som forvaltes af de pågældende organer, anslås det i evalueringsanalysen, at driftstilskud allokeret til disse forvaltningsorganer udgjorde 5,4 % af de samlede midler under programmet for livslang læring i perioden 2007-2009. Resultater af evalueringsscaserstudier og interviews viser, at "andre politiske instrumenter, f.eks. ÅKM, ikke ville tilvejebringe bedre omkostningseffektivitet" med henblik på at opnå de ønskede output eller resultater.

Evalueringsanalysen bekræftede, at allokeringen af midler i perioden 2007-2009 på tværs af sektorale underprogrammer og aktioner var i overensstemmelse med minimumskravene i henhold til retsgrundlaget⁶. Det blev dog anbefalet at foretage enkelte omfordelinger af midler i forbindelse med de underprogrammer, hvor det var vanskeligt at nå de kvantificerede mål.

6. EVALUERINGSSEKSPERTERNES ANBEFALINGER

Hovedanbefalingerne fra de uafhængige evalueringsekspertes kan opsummeres som følger (se den fuldstændige liste på http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports):

1. Programmet skal søge at opnå en større tilpasning til prioriteringerne og målene i Europa 2020-strategien og af strategirammen for europæisk samarbejde på uddannelsesområdet (ET 2020), hvilket skal understøttes af indikatorer til overvågning af virkninger.
2. Programmet skal gøre mere for at inddrage personer, der er uden for sektoren for den formelle almene grunduddannelse og erhvervsrettede grunduddannelse.
3. Programmet skal gøre mere for yderligere at integrere og harmonisere mål, aktioner og gennemførelsesværktøjer mellem alle sektorer og underprogrammer med henblik på bedre at kunne støtte et livslangt læringsperspektiv.
4. Programmet skal fremme investeringerne i mekanismer til anerkendelse og validering af kompetencer.
5. Med henblik på at øge programmets effektivitet bør det undersøges, om der kan foretages eventuelle yderligere administrative forenklinger, navnlig ved at øge andelen af projekter, som finansieres på basis af faste omkostninger. På de resterende

---

⁶ I henhold til artikel B 11 i bilaget til afgørelsen om programmet for livslang læring blev minimumsallokeringerne til sektorale underprogrammer fastsat som følger: Comenius – 13 %, Erasmus – 40 %, LdV – 25 % og Grundtvig – 4 %.

forvaltningssystemområder skal programmet imidlertid fokusere på at finde en stabilitetsperiode indtil 2013 med henblik på at udnytte de seneste forbedringer.

6. Samarbejdet mellem forvaltningsorganet og de nationale organer skal præciseres og styrkes.

7. KONKLUSIONER

Programmet for livslang læring anses ved den eksterne evaluering for at være relevant og et middel til at nå de vigtigste uddannelsesmål, som er aftalt på EU-plan, og dermed bidrage til at nå Den Europæiske Unions overordnede strategiske målsætninger. Det er også vigtigt for de involverede borgeres liv, brugervenligt, yderst populært og tager fat på de forskellige målsamfunds behov. Kontrolstrukturen fungerer effektivt.

Men der er fortsat plads til forbedringer. Nogle af disse har forvaltningsmæssig karakter og ligger inden for Kommissionens rækkevidde. De fleste er dog mere vidtrækkende og vil kræve en gennemgang og fornyet overvejelse med hensyn til programmets udformning.

På grundlag af midtvejsevalueringen af programmet for livslang læring vil Kommissionen:

- give de forvaltningsmæssige rammer, som har nået et godt kvalitetsniveau, stabile regler, procedurer og it-værktøjer, der minimerer arbejdet i hele gennemførelseskæden: Kommissionen, nationale organer, støttemodtagere. Eventuelle ændringer vurderes i forhold til en grundig costbenefit- og risikoanalyse

- øjeblikkelig undersøge muligheden for at forenkle revisioner ved at erstatte den nuværende ikke-målrættede metode med en ny, der baseres på en seriøs risikovurderingsstrategi

- teste nye udvekslingsplatforme eller udvidelse af eksisterende platforme eller andre midler til at fremme udvekslingen af oplysninger og knowhow med henblik på at matche udbud og efterspørgsel i forbindelse med samarbejdsprojekter og mobilitet (f.eks. partnersøgning i forbindelse med uddannelsesophold under Leonardo da Vinci- eller Erasmusprogrammet).

Uden at foregribe sit forslag til den næste programgeneration i forbindelse med den nye flerårige finansielle ramme vil Kommissionen:

- overveje en omfattende politikramme for den nye flerårige finansielle ramme, synergi mellem forskellige typer af EU-finansierede investeringer i uddannelse og erhvervsuddannelse for at undgå overlapninger og maksimere virkningen

- overveje, hvordan der kan bygges videre på styrkerne i det eksisterende program med henblik på at bidrage til de overordnede mål for Europa 2020-strategien, ET 2020 og den digitale dagsorden. Aktioner på EU-plan, der inddrager alle medlemsstater i lignende aktiviteter med fælles mål, tværnational læringsmobilitet, tilvejebringe dokumentation for politikreform, fungere som en "rugemaskine" for innovative aktioner og bedste praksisser samt udveksling og netværksarbejde på et lavt omkostningsniveau er alle områder, hvor programmet udmærker sig

- overveje, hvordan der kan sikres en bedre ligevægt mellem ambitiøse mål, navnlig gennem meningsfuld koncentration, strømlining, forenkling og bedre måling af effekt
- udarbejde rammer for forvaltning og kontrol til den næste programgeneration for at sikre en gnidningsfri startfase og fuld udnyttelse af mulige forenklinger.

BILAG

Tilskud til programmer for livslang læring og budgetfordeling for hvert underprogram i perioden 2007-2009

(Kilde: Midtvejsevalueringsrapport om programmet for livslang læring, aktivitetsrapport for 2009-2010 – ajourførte data)

	2007				2008				2009			
	Antal modtagne ansøgninger	Antal tildelte tilskud	Budget (i EUR)	% af samlet driftsbudget	Antal modtagne ansøgninger	Antal tildelte tilskud	Budget (i EUR)	% af samlet driftsbudget	Antal modtagne ansøgninger	Antal tildelte tilskud	Budget (i EUR)	% af samlet driftsbudget
COMENIUS	37 498	18 142	147 000 000	16.1	35 954	19 892	152 000 000	15.3	40 233	20 007	181 000 000	17.2
ERASMUS	n/a	215 353	407 000 000	44.6	n/a	235 757	456 000 000	46.0	n/a	252 102	459 000 000	43.6
LEONARDO DA VINCI	8 298	3 842	236 000 000	25.8	11 030	5 655	257 000 000	26.0	12 984	6 125	274 000 000	26.0
GRUNDTVIG	7 099	3 292	44 700 000	4.9	7 999	3 678	45 600 000	4.6	11 088	5 099	60 800 000	5.8
TVÆRGÅENDE PROGRAM				5.6				5.5				5
KA1 - Politik	43	17	26 700 000		35	24	24 500 000		45	6	26 900 000	
KA2 - Sprog	97	26	11 000 000		88	30	18 400 000		75	29	12 700 000	
KA3 - Ikt	146	23	10 200 000		144	22	8 660 000		211	26	9 000 000	
KA4 - Udbredelse	54	12	2 970 000		49	12	2 920 000		65	12	4 600 000	
JEAN MONNET-PROGRAMMET				2.6				2.4				2.3
KA1	326	145	4 690 000		284	115	4 420 000		465	115	4 920 000	
KA2	97	26	17 100 000		88	30	17 500 000		75	29	17 900 000	
KA3	23	18	1 700 000		26	18	1 670 000		32	20	1 700 000	
ANDRE			3 430 000	0.4			1 520 000	0.2			900 000	0.1
I ALT	n/a	240 896	912 490 000	100	n/a	265 233	990 190 000	100	n/a	283 570	1 053 420 000	100
Administrative udgifter			11 300 000				11 900 000				11 300 000	
Forvaltningsorgan			15 300 000				17 100 000				18 100 000	
SAMLET BUDGET FOR PROGRAMMET FOR LIVSLANG LÆRING			939 090 000				1 019 190 000				1 082 820 000	

Comenius: omfatter assistentophold, efteruddannelse, multilaterale og bilaterale skolepartnerskaber, regionale partnerskaber, multilaterale projekter, multilaterale netværk, ledsagende foranstaltninger og forberedende besøg.

Erasmus: omfatter studerendes mobilitet, personalets mobilitet, intensive programmer, sprogkurser og forberedende besøg.

Leonardo da Vinci: omfatter mobilitetsprojekter for personer i erhvervsfaglig grunduddannelse, personer på arbejdsmarkedet og fagfolk på erhvervsuddannelsesområdet, partnerskaber, multilaterale projekter (overførsel af innovation og udvikling af innovation, multilaterale netværk, ledsagende foranstaltninger og forberedende besøg).

Grundtvig: omfatter besøg/udvekslinger for voksenundervisere, assistentophold, efteruddannelse til voksenundervisere, workshopper, frivilligt arbejde for seniorer, læringspartnerskaber, multilaterale projekter, multilaterale netværk, ledsagende foranstaltninger og forberedende besøg.

Tværgående program - nøgleaktivitet 1/politik: Anvendelses- og tilskudsoplysninger omfatter ikke aktioner vedrørende studiebesøg.